

Rašytojo Jono Mikelinsko šimtmetį minint

Gegužės 6-ąją suėjo šimtas metų, kai Žadeikėliuose gimė rašytojas, eseistas, prozininkas, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, Pasvalio krašto garbės pilietis Jonas Mikelinskas (1922–2015). Ta proga Pasvalio Mariaus Katiliškio bibliotekoje surengta prisiminimų vanda „Išlikti savimi ne taip jau paprasta“. Atsiminimais, pasakojimais apie rašytoją, brolių, dėdę ir draugą dalijosi tądien į Pasvalį atvykę Jono Mikelinsko artimieji: sesuo Paulė Mikelinskaitė (ilgus metus ji dirbo bibliografe, o po rašytojo mirties dovanojo bibliotekai jo daiktų. Yra parengusi knygą „Jonas Mikelinskas. Bibliografija. 1954–2017“), dukterėčia Angelė Mikelinskaitė, sūnėnai Kęstutis Petkevičius ir Julius Mikelinskas.

Tą dieną Pasvalio Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje už J. Mikelinską ir jo artimuosius aukotos šv. Mišios. Kunigas Dainius Kaunietis taip pat pašventino atnaujintą Jono Mikelinsko biblioteką. Tai – vienas gražiausių simbolių, šiandien Pasvalyje įprasminančių rašytojo atminimą. Įkurta 2016 metais, o šįmet perkelta į ketvirtame bibliotekos aukšte esančią Rašytojų erdvę ir atnaujinta. Joje saugomos J. Mikelinsko knygos, asmeniniai daiktai, juostos, o rankraštyne – ir rankraščiai. Čia vyksta ekskursijos, su rašytojo palikimu supažindinami įvairaus amžiaus lankytojai iš Pasvalio ir kitur.

Prisiminimus apie rašytoją

lydėjo muzika – kanklėmis grojo Pasvalio muzikos mokyklos auklėtinės (mokytoja Bronė Petrauskienė). Dalyviai žvilgtelėjo į tikrąjį J. Mikelinsko sielos atvaizdą – jo kūrybą. Ištraukas skaitė Pasvalio kultūros centro vaikų ir jaunimo teatro studijos „Drąma“ aktorai (režisierė Asta Simonaitė).

Rašytojo paveikslas liko ryškus ir pasvaliečių atmintyje. Bibliotekos direktorė Danguolė Abazoriuvienė prisiminė – kokie gi būdavo J. Mikelinsko „parėjimai“, sugrįžimai į gimtąjį kraštą? Atmintyje liko ne tik jo knygos, bet ir išskirtiniai asmenybės bruožai – jo duslus balsas, originali šokio maniera... (Kaip rašytojas

smagiai šokdavo, grįžęs į Pasvalį!) Pokalbius su juo bei daugybę susitikimų prisiminė ir rajono meras Gintautas Gegužinskas.

Paulė Mikelinskaitė prisiminė brolio rašytojo gyvenimą, jo kūrybos atgarsius.

Rašytojo dukterėčia ir sūnėnai atskleidė daugelį nepažintų kraštiečio rašytojo pusių... Jonas buvęs pincipingas, atkaklus, niekam nepataikavo. Bet kartu – ir kupinas atjautos, stengėsi kiekviename žmoguje išvelgti gera. Tikėjo, kad net paties didžiausio nusikaltėlio širdyje yra gėrio...

Apie brolių iš širdies pasakojo sesuo P. Mikelinskaitė. Prisiminėme – kaip Jonas rašydavo klėtelėje Ratkūnuose (čia gausi Mikelinskių šeima persikėlė iš Žadeikėlių). „Ža-

deikėliai, mano gimtinė – gražiausia pasaulyje vieta“ – sakydavo. Namai jį įkvėpdavo, tėviškė rašytojui buvo labai svarbi. Beje, sesuo bibliotekai

dovanojo paveikslą, tapytą Jono dukterėčios Aldonos, – jame vaizduojama būtent Ratkūnų klėtelė.

Savo kūryba jis gynė ir Lietuvą – sovietmečiu nevengė ironijos, rašė opiomis temomis – apie kaltę, atsakomybę, sąžinę, rezistenciją... Už tariamą tikrovės juodinimą vaizduojant atšilimo laikotarpį kelerius metus nebuvo spausdinamas. Dėl tikroviškai vaizduojamo pokario neleista skelbti romano „Juodųjų eglių šalis“ (parašytas 1962–1967 m., išleistas 1988 m.) Tačiau ne viską

tarybinė cenzūra suprato. Jonas rašė perkeltine prasme, aplenkdamas sovietmečio diktatą ir pasiekdamas žmogų – kalbėjo sūnėnas Kęstutis.

Buvo tokių momentų, kai nemokėjau be jo net gyventi... – virpančiu balsu pratarė sesuo Paulė. Jai brolis buvo labai artimas, ypač jo gyvenimo saulėlydyje, abiem gyvenant Vilniuje. Todėl šįmet, kai minime jo gimimo šimtmetį, seseriai nerimsta širdgėla – kodėl J. Mikelinsko atminimas Lietuvoje šiandien nevertinamas? „Jis neparašė paskutinio savo kūrinio – buvo sumanęs parengti „Kur lygūs laukai“ trilogiją. Kai lietuviai buvo apšaukti žydšaudžių tauta, to pakęsti negalėjo... Surinko daug medžiagos, apgynė Lietuvos vardą. Atsiliepiamai apie rankraščių – nuostabūs. Poetų Vytauto Bložės, Bernardo Brazdžionio... Bet atsirado ir tokių, kurie žiūrėjo priešškai“, – atviravo Paulė. Ir šiandien lietuvių nuomonės J. Mikelinsko atžvilgiu – išsiskiria. Ar pasieksime sutarimą? Pokalbį apie jo kūrybos atgarsius bei rašytojo gyvenimą pratęsėme neformalioje aplinkoje su gausiu J. Mikelinsko artimųjų būriu.

**„Darbo“ inf.
Aidos GARASTAITĖS
nuotr.**